

Ki a Mikulás?

Mindenesetre a legnépszerűbb szent, a kisázsiai Myra püspöke, akit a gyermekek becéző elnevezésével mindnyájan egyszerűen csak *Mikulásnak* mondunk. Életének külső körülményei közül elsősorban az ragadja meg képzeletünket, hogy már nagyon fiatalon jutott a püspöki méltóságra; szüleit elveszítvén, vagyonát szétesztotta a szegények között és azután a Szentföldre zarándokolt; visszautaztában isteni sugallatra nem városába, Patarába, hanem Myrába ment és itt csodálatos egyetértéssel püspökké választották az idegent. A Diocletianus-féle egyházüldözések alatt börtönbe került, míg Nagy Konstantin császár vissza nem helyezte püspöki székébe. Szent életét 1600 évvel ezelőtt, 327-ben fejezte be.

Hogyan lett a távol keleten élt szent nemcsak a nyugati kereszténységnek, hanem valláskülönbség nélkül egész Európa népeinek, kicsijének és nagyjának egyaránt legkedvesebb barátja? Volt a középkornak egy csodálatosan bájos, nagy rajongással olvasott könyve, az „Aranylegenda” (Legenda Aurea), melyet a XIII. században egy szentéletű domonkos-szerzetes, Voragiumi Jakab (Jacopo da Voragine) szerkesztett; az északi germán partoktól le Afrika fővényes homokjáig mindenütt, nálunk is olvashatták az istenes élet ragyogó példái között Szent Miklós püspök életét, a róla elterjedt csodás elbeszéléseket, legendákat.

Kinek ne melegednék fel iránta a szíve, nagy emberszeretetről olvasva? Volt egyszer egy igen-igen szegény katona, akinek nagybeteg lett az édesanyja; szinte belebetegedett abba a tudatba, hogy édesanyját nem tudja meglátogatni, mert nincs útiköltsége. Egy reggel, nagy csodálkozására pénzes zacskót talált a lábbelijében: Szent Miklós dobta bele az éjjel folyamán. Hasonlóképpen mentette meg a szent emberbarát egy nyomorgó családnak három szép leányát a kétségbeeséstől és tán az erkölcsi elzülléstől azzal, hogy egymásután következő három éjszakán pénzt hajított a cipőjükbe; az így kapott hozomány tette lehetővé, hogy szívük választottjaival boldogok lehessenek. Franciaország egyik-másik részén a férjhez menendők még ma is pártfogójukként tisztelik. Mind a két eset magyarázza egyúttal azt is, hogy miért éppen a cipőt szokás kikészíteni a Szent ajándékainak számára.

Egy-két legenda azt érteti meg, hogy miért vonzódnak különösen a kicsinyek Mikuláshoz. Egy ízben a tengerparton sétálva, a Szent észreveszi, hogy három szegény gyermek osztrigát keresve egyre messzebb merészkedik be a tengerbe; a hirtelen növekvő hullámok biztosan elnyelték volna őket, ha a püspök egy vödröt fogva, gyorsan mentésükre nem siet.

Jól tudjuk azonban, hogy a Mikulás nemcsak a jó fiúkhoz jön el; a rosszaknak is hoz valamit:

egy kis virgácsot, melyet esetleg ő maga rögtön végig is táncoltat az engedetlen, hanyag fiúk hátán. A Szentnek ezt a szerepét nemcsak az emberi igazságérzet magyarázza, hanem egy germán hitrege is segítette nagy elterjedését, aminthogy a germán népeknek, úgy látszik, az Aranylegendáénál is nagyobb jelentőségük van a Mikulás-hit terjesztésében. Volt tudniillik a germánoknak egy főistenük, Odin vagy (németesen) Wodan, aki nemcsak a háborúnak, a kultúrának és a sorsnak volt istene, hanem az igazságszolgáltatásé is. Az emberek fantáziájában úgy élt, mint egy nagyszakállú, érett korú ember, aki az ó-izlandi Edda-dalok szerint télvíz idején sötétkék köpenyében, szemére húzott fejfödőjével, nyolclábú fürge paripáján (Sleipnir) vízen és levegőn át hű szolgájának, Eckartnak kíséretében végiglátogatta birodalmát, hogy a jókat megjutalmazza, a rosszakat megbüntesse. A kis holland gyerekek még ma is a kéményen át várják a Mikulást, lova számára pedig cipőjükbe vagy klumpájukba jóféle abrakot készítenek ki. Ugyanez a Wodan nemcsak az embereknek, hanem a szeleknek is parancsolt; a pogány világ letűnte után e minőségben is felválthatta Szent Miklós, aki a legenda szerint egy ízben imájával hatalmas vihart csendesített le és így nem egy szegény hajósnak az életét mentette meg: ezért tisztelik a hajósok és tengeri-kikötők a püspököt védőszentjüként.

Nálunk a XVI. századból maradt ránk egy Szent Miklós-ének, melynek szerzője azonban a latin eredetinek sapphói-versszakával nem tudott megbirkózni, így zavaros munkája a magyar Mikulás-nap terjedéséhez nem járult hozzá. Mutatja azonban azt, hogy nálunk is régi keletű Szent Miklós ünneplése, de divatját múlt sose lesz, mert a kedvességet és a szeretetet az emberi szív nem tudja nélkülözni sohasem.

Forrás: Új Idők XXXIII. évfolyam 50 .szám. 1927. 663.